

ביאורים

הקבלה נוספת עושה המהרה"ל לשלוש המצוות, ביכורים, מעשרות וחלה, והיא לשלושת העולמות שקיימים בבריאה.

העולם הראשון הוא העולם הרוחני. זהו העולם העליון שבו נמצאים המלאכים. עולם זה אינו יותר גבוה פיזית אלא הוא עולם יותר מופשט. עולם של רעיונות וערכים שטרם התממשו במציאות חומרית וגופנית. המלאכים אינם נמצאים בתוך חומר גשמי ולכן הם אינם משתנים ואינם מוגבלים. בעולם זה כל ערך עומד בפני עצמו. אין מלאך עושה שתי שליחויות. המצווה המייצגת את העולם הזה היא מצוות הביכורים שגם בה אין חיבור בין פרי זה לפרי האחר.

העולם השני הוא עולם הכוכבים שנפרס לעינינו. עולם זה הוא בעל כוח השפעה אדיר על כל המתרחש בעולמנו. בין במובן הגשמי, כמו למשל הגאות והשפל המתרחשים בשל תזוזת הירח, ובין במובן הרוחני הנפשי. למשל, הגמרא אומרת שמי שנוגד במזל מאדים יהיה בעל תכונות הנוטות לפגוש את הצבע האדום, כמו שוחט או מוהל הרואים דם רב בפעולותיהם [שבת קנו]. כל כוכב בשמים עומד בפני עצמו ואין ביניהם מורכבות. לכל אחד יש תפקיד אך ישנם השפעות הדדיות ויחסי כוחות. כל תנועת הכוכבים בשמים תלויה בזה שיש כמה כוכבים. אם נוציא את אחד הכוכבים - כל מערך הכוכבים ישתנה. המצווה המייצגת את העולם הזה היא המעשר. גם במעשר אנחנו צריכים עשרה חלקים כדי שנפריש מהם אחד. בין החלקים אין קשר מהותי אבל כולם נצרכים כדי ליצור מערכה שלמה. הם דברים נפרדים מצד אחד אך משתפים יחד פעולה מצד שני, ומשפיעים זה על זה.

העולם השלישי הוא העולם בו אנו חיים. העולם שלנו הוא מאוד מורכב. אין בו שום דבר שאינו מורכב וממוזג מכמה חומרים ויסודות. גם היצורים הקטנים והפשוטים ביותר מורכבים מכמה מרכיבים. האדם, נזר הבריאה, הוא הביטוי הבולט ביותר לכך. הוא מורכב מהמון חלקים הממוזגים זה בזה ויוצרים מציאות חדשה. חז"ל במדרש המשילו את האדם לחלה, שהרי הקב"ה יצק מים על האדמה ויצר גוף חדש שבו נפח נשמה. זו הסיבה שהמצווה המקבילה לעולם התחתון היא מצוות החלה, בה כל המרכיבים משתלבים יחד ויוצרים מציאות חדשה של עיסה החייבת בהפרשת חלה.

לעומת הקבלה הקודמת לנבראים שונים בעולם הזה, בהשוואה זו מרחיב המהרה"ל את אופק הבנתנו בנוגע לבריאת העולם המרובה בגוונים, לעולמות עליונים. כל הריבוי הזה מגיע מתוך נקודות התחלה שעל גביהם נבראה כל הבריאה.

הרחבות

• אדם הראשון - נזר הבריאה

אדם הראשון חלה טהורה היתה... הוא הראשית אשר בעולם הזה התחתון. מקור לדברי המהרה"ל נמצא בדברי הרמב"ם: "ואמנם האדם הוא נכבד מכל מה שבעולמנו זה התחתון" [מורה נבוכים ג, יב].

דוד המלך מתאר את בריאת האדם כמאורע בלתי נתפס, אך דווקא בו מבוטא הקשר שלנו אל הקב"ה: "כי אין מילה בלשוני, הן ה' ידעת כולה" [תהלים קלט, ד] חכמת ה' חובקת את כל העולם ואין אפשרות לתאר את שיעור חכמתו בכוח הדיבור. "אחור וקדם צרתני, ותשת עלי פפקה" [שם ה] האדם הוא יציר כפיו של הקב"ה, מראשית הווייתו ועד לגמור בריאתו. "פליאה דעת ממני, נשגבה לא אוכל לה" [שם ו] הבנת הבריאה איננה אפשרית לאדם, מאחר שהקב"ה וחכמתו, המתגלית במעשיו, אינם ניתנים לעיכול במוח האנושי. רבי יהודה הלוי מרחיב את תיאורו של דוד המלך ומבאר כי השכינה דבקה באדם ובזרעו מפני שהוא היה מושלם בכל: בגופו, בתכונותיו, במידותיו, בנפשו הרוחנית, בשכלו ולמעלה מכל אלו ניתנה לו "המעלה אשר בה ידבק באלהים וברוחניים. וידע האמתות מבלי למוד, אבל במחשבה קלה, וכבר נקרא אצלנו בן אלהים, וכל הדומים לו מזרעו בני אלהים" [כוזרי א, צה].

ובמקום אחר פרשנו, כי אלו ג' ראשית, נגד ג' עולמות שברא השם יתברך. כי עולם העליון קראו אותו עולם השקלי, ואין בו הרקבה כלל. ואחר כך עולם האמצעי, ואלו אין בהם הרקבה לגמרי, דהינו הרקבה של ערוב, אבל יש בהם חבור, כי יש להם קבוץ אחד, הם הגלגלים. ונאמרו שהם נקללים בעשרה, וזהו קבוץ אחד. ולא תמצא בעולם הזה שום התמזגות ביחד. ואף כי הגלגל מרכב מוכב אשר בגלגל, ואי אפשר שיהיה האחד בלא השני, וגם רבוי הכוכבים אשר הם בגלגל, הרי כל אחד ואחד עומד בפני עצמו, רק יש להם קבוץ, והם נעשים לאחד. והעולם התחתון הוא עולם הרקבה, ויש הרקבה מזגית בנדי, שנמזגו ביחד, וכנגד זה מצות החלה. ועל דבר זה ראיה ברורה, שכן אמרו חכמים במדרש (ב"ר פרשה יד, א: ירושלמי שבת פרק ב הלכה ו): אדם הראשון חלה טהורה היתה, האשה ממשקשת עסתה במים ואחר כך מפרשת חלתה, כך: ואד יעלה מן הארץ והשקה כל פני האדמה (בראשית ב, ו), ואחר כך: ויצר אלהים את האדם (שם ז). הרי בארו כי אדם הראשון, אשר הוא קדש לה', הוא הראשית אשר בעולם הזה התחתון, והוא כמו החלה. והבן אלו דברים מאד מאד.

במקום אחר פרשנו, ששלושת הדברים שהם ראשית, הם כנגד שלוש עולמות שברא הקב"ה. העולם העליון, הוא העולם הרוחני, אין בו הרכבה כלל. אחר כך העולם האמצעי, הוא עולם גרמי השמים, שאין להם חיבור מוחלט זה עם זה, אבל יש בהם התקבצות. כלומר לגלגלים, שהפילוסופים אמרו שהם עשרה, סמוכים וצמודים זה לזה אך אין בהם התאחדות גמורה. אמנם בגלגל נמצא כוכב, ולא נמצא גלגל בלא כוכב, ולעיתים כמה כוכבים בגלגל אחד, אבל כל כוכב וכוכב עומד בפני עצמו. העולם השלישי הוא העולם התחתון, בו הורכבו הדברים לדבר אחד, וכנגדו מצוות חלה. לענין זה יש ראיה ברורה, אמרו חכמים במדרש, אדם הראשון חלה טהורה היה. כשם שהאשה מערבת עיסתה במים ואחר כך מפרישה חלה, כך בבריאת העולם נאמר: ואד יעלה מן הארץ והשקה כל פני האדמה, ואחר כך: ויצר ה' אלוקים את האדם. בארו חכמים כי אדם הראשון, אשר הוא קדש לה', הוא הראשית שבעולם התחתון, והוא כמו חלה. הבן דברים אלו מאוד מאוד.

